

(המשך ממעמד 75)

האנוייה מטביעה, בא בדרך-כלל מביטוח ימי של כלי-הרכב והמיטען. כך הפכו הציד וכלי-הרכב ערבון לתשלום דמי חילוף והצלה של האנוייה, והנוסעים בני ערובה. ספר הרי: „היינו במשך 14 שעות באולם-הנוסעים. לא נתנו לנו לזנו. היינו כמו אסירים. איש לא אמר לנו מה קרה לרכב שלנו. רק ביקשו את המפתחות. אחרי-כך אמר הסוכן אוריאל כספי מחיפה, שהרכב ייצא מאוחר יותר. חיכינו. חלק מהתיירים עזבו ללא אוכל וללא כסף.

„בערב, בשעה 9 אמרו לנו נציגים של משרת-הנמל וסוכנו האנוייה, שאנו יכולים ללכת ושנפנה לשגרירות שלנו. אך לנו לא היה לאן ללכת. לבסוף סידרו לנו מלון. חלק ישן ברחוב, כששאלנו מה היה שם הציון, אמרו לנו שנקבל אותו למחרת. מייד אחרי שגורס תכונה. 28 התיירים שניצלו והפנו לבתי-המלון דבר וזמרו בחיפה. את חמשת הימים הראשונים שילם הסוכן כספי. משרד-התיירות שלם תשלום תמורת יומיים נוספים, אולם אז התחילו הבעיות. שום גורם לא היה מוכן לקחת על עצמו את ההוצאות הכרוכות בהחזקת הניצולים בבתי-המלון. בליל שבת לפני שבועיים הם פלשו למלון דבר וסירבו לצאת בטענה שאין להם לאן ללכת.

מנכ"ל משרד-התיירות, רפי פרבר, הסביר שעל משרד-התיירות לא חלה שום חובת תשלום עבור ניצולי האנוייה. לדבר רוי, כל מה שנעשה נעשה לפנים משורת הדין, והוא עצמו התערב כדי למנוע מצב שבו יישנו התיירים ברחוב. הבעייה היתה פחות קשה במלון דבר, שם מקיים משרד-העבודה קורסים של

בית-הספר לזמלונאות תדמור. במלון היו שמונה ניצולים בלבד, והושג סיכום שהי מלון יממן את שהיית האורחים. במלון השני, מרום, היו 20 איש, ומנהלת המקום, חיה מאירפלד, הסכימה לתת לניצולים חדר וארוחת בוקר, בשלב זה על חשבונה, מבלי לדעת אם הניצולים עצמם או חברת-הביטוח או אחת מחברות הספנות האחרות הקשורות בפרשה ישלמו עבור שהייה במלון.

כרגע תקועה האנוייה ליד חוף קריית חיים, באחריותה של חברת החילוף, שישת אנשי צוות יוונים, שהוטסו לארץ, מבצעים עבודות אחוקה שוטפות, ולאיש מבין הניצור לים אין מרשים לעלות על הסיפון. אך הידיעות על הרכוש הרב שנשאר בכטן האנוייה עוררו את גנבי הצפון, מה גם שהאנוייה תקועה סמוך לחוף, וניתן להגיע אליה בקלות.

איש אינו יודע

מה לעשות

בני-הזוג אנטונינה ומארקו סולארי, שווייצים ממוצא איטלקי, התכוונו להישאר בישראל במשך ארבעה חודשים, ואחרי-כך לחזור לשווייץ. סיפרה אנטונינה: „חוף מהכלב ומהבגדים שלנו, הכל נשאר על האנוייה. הקרון שלנו, המחובר למכור גיה, הוא הבית שלנו, ובלעדיו אין אנו יכולים לטייל.“

הקבוצה שעדיין לא התאוששה מאירועי יום החילוף, נאלצה לקבל בגדים ואוכל משכנים שליד שני בתי-המלון. לרובם אין קרובים או חברים בישראל, ולכן לא היה להם למי לפנות. פניות לשגרירות לא

הביאו תועלת רבה. כשמיכאל ראבאינג בא לשגרירות אוסר טריה בתל-אביב הוא קיבל סכום של 250 שקל בלבד, שבקושי הספיקו לו ולאשתו לנסיעה לחיפה ולקניית חפצים אישיים כמו כלירחצה וכלי-גילוח. „הבעיה היא שכרגע איש אינו יודע מה לעשות. אנו לא יכולים לבטל את הצ'קים שלנו, כי אולי נקבל אותם כשיאפשרו לנו לגשת לאנוייה, אמר גרי הולי. „עורכי-דין שאליהם פנינו לא יודעים מי האחראי, ולכן לא יכלו לקבל על עצמם את הטיפול בנושא. יותר מדי קבוצות מעורבות בפרשה, וכל אחד אומר לנו משהו אחר.“

אנשי הקבוצה, הזוכים רק בארוחת-בוקר, מבליים את רוב זמנם במלון, בהמך תנה. לאלה שאין כלל כסף, לא נותר אלא לשבת בלובי, האחרים יוצאים לעיר ומנסים לברר במשרדי האנוייה, אך ללא הועיל. שום דבר חדש לא נאמר להם במרוצת השבוע האחרון, מלבד ההודעה שלא היה די בביטוח ושהם היו חייבים לעשות גם ביטוח ימי.

המהנדס האנגלי הקשיש, שחזר בכל הזדמנות על תיאורי יום השריפה היה מאוד מתוח, אך כשהתבקש לסכם את מצבו אמר: „אנו לא פליטים. טיפלו בנו רע, אפילו בניגוד לאמנת ז'נבה. אני נשבע שמה שספירתי זאת כל האמת. וכמאן שהאחריות והטיפול הנובע מכך מוטל על הישראלים. יחס רע כמו כאן לא אחר ולא ייתכן שהמוניות של אדם זה או אחר תבוא תחת טיפול בזכויותינו החוקיות. אני על כל פנים, אעשה הכל ואזעיק את כל העולם כדי לקבל בחזרה את כל הרכוש שלי.“

בניצוץ ציטרין

(המשך ממעמד 75)

ציצ'י לא ידע שאפילו עם טנק משוריין לא יכניסו אותו לנווה-צדק. לא אותו ולא את הגשש. הוא פחד לגשת לשכונה שהיתה או אלימה ביותר, בכלל לא נראה לי שפשטל יתפעל את המקום. מה הוא כבר יכול לעשות שם? לתת לגשש להור פיע?

אבל פשטל עם הרפיוטיישן שלו, ואני עם הרפיוטיישן שלי — נו נחשי מי זכה בהגרלה?

ואז התחילו להציק לי פקחי העירייה, אמרו לי לעזוב את המקום השייך לפרו ייקט שיכון לקבוצת אמנים. שאלתי את ציצ'י: ומה אנחנו, סנדלרים? לא עזר. העיפו אותנו והיה בלגאן: מישרה ור פקחים.

היו זה הסוף של נווה-צדק, ואנחנו חלמנו על כתיבת מחזות והפקתם. הבנתי שלא צריך הרבה כסף, צריך הרבה רצון, אני בטוח שאם הייתי מארגן ערב היו באים להופיע למען נווה-צדק כל האמנים. וכך עברו חמש שנים, ובמקום לקראוס נתנו את המקום לקוטלר. שמעתי שמה שהולך שם הכי טוב זה הקיוסק של שאלו אברון.

אתה מרוצה שמישהו שיקם את בית-הספר „ויהאלי“ וגאל אותו מהחזנתה שלו?

לא ברוח הזו. לדעתי אין שם יד אהבת. יש שם פועלי-בניין שצבעו את המקום בלי אהבה. לא לזה התכוונתי. אנשי הי שכונה בכלל לא באים לתיאטרון, הם לא יכולים להרשות לעצמם. אני לא אומר שנתנו את המקום לאדם הלא נכון, אבל במקום להביא לתיאטרון את האנשים שגרים שם שנים, מביאים כל מיני עשירים מצפון תל-אביב.

יותר מזה, משלמים להם כסף כדי שיעזבו את הבתים שלהם. אחרי הכל — הם לא אמנים, שמעתי שערד מעט מקימים שם ועדת-קבלה ובונים קוטג'ים, אבל את הבתים היפהפיים הורסים, ואף-אחד לא פוצה פה. מחכים שהתושבים הוותיקים ימותו או שמגרשים אותם בכסף.

כל המדינה הזו מכורה לכסף, פיתאום כל אמני ישראל התעוררו לגור בנווה-צדק, מילא תושבי ישראל, אבל מה עם האמנים גרים בניו-יורק ובאים לנווה-צדק לקנות בית, כדי שיוכלו לגור במשך חודשיים בשנה במקום שהוא „in“? זה מסריח. תאמיני לי, מסריח.

הייתי רוצה לדבר איתך על היחסים המורכבים שיש לך עם שני אחיך, צדוק ויגאל.

לאחים קראוס יש תסביך שקוראים לו שמואלים, זה תסביך מילדות. אם הייתי בחיליהם — אחי רצה להיות בחיליהם, אם סחבתי מכונית — אחי פתח מכונית, אם פתחתי פאב — אחי פתח פאב. ניגנתי בגיטרה — אחי ניגן בגיטרה. חבל שלא ניסיתי להיות אסטרונוט, לפחות היה לנו אסטרונוט במישפחה.

אני לא יודע למה תופעת החיקוי הזו, אולי משום שאני הבכור במישפחה.

איך אני אגיד לך? מערכת-היחסים ביני ובין צדוק אי יגאל היא כזו, שאם אי-פעם אודקק להם או אי-פעם הם יודקקו לי, תמיד נעמדו זה לצידו של זה. אצלנו היחסים היא שאלת חיים ומוות.

כעת אני לא מדבר עם שניהם. כפי הנראה מערכת-היחסים העששוית טובה יותר. פשוט — מצב של אין יחסים, שאינו מפריע לאף-אחד. נכון, זה היה יכול להיות יותר יפה אם זה היה להיפך, אבל זוהי המציאות. אני לא מאשים אף-אחד. אני לא ילד טוב ירושלים, גם אני איש לא קל, ולא טלית שכולה תכלת.

איך אתה מסביר את הי יחסים האמוציונאליים כד-כך ביני מות?

יכול להיות שזה נובע מאהבת-יתר האחד לשני, לכן, כשיש אכזבה היא פוגעת פי כמה. כשאחד האחים סרחה, את אחר הוא זה שמקבל ראשון את המכה. כואב לי כשאחי מסתבך, אני בטוח שגם לאחיי כואב כשאני מסתבך. אבל בכל מיקרה, תמיד אחיה הראשון לעזור — אם צריך את עזרתו. זוהי מערכת-יחסים קשה וי מורכבת מאוד. כנראה שיותר בריא לנו במצב הקיים, כשאין בינינו יחסים.

האם מנסה השר להטיל על עוזרו את כל האחריות?

השר בכניסה לאולם בית-המישפט „חשה גבאי טיפל בזה...“

פנו אלי ואז אמרתי, „תפנה ישר לגבאי...“ היו גם בקשות למלגות בכתיב. הייתי מעביר אותן ישירות לגבאי ורושם „נא טיפולך“.

עד כאן תמצית העדות. אחרי שבנה תשתית זו למעורבותו של גבאי בקרן, והבהיר כי אם היו חריגות הרי שכולן על אחריותו של גבאי, הסביר השר את עניין הצ'קים שעליהם מתנוססת התימתת האישית, ואשר לפי טענת התביעה נמסרו עליידי השר ו/או אשתו למטרות פרטיות. כמו תשלום במכולת או לבייבי-סיטר. כך, למשל, הסביר מיקרה של צ'ק, שנתן עבור סוף-שבוע שערכה הקרן לכמה חברים במלון גני שולמית באשקלון: „במשך הוא שגמר את החשבונות. הוא התחשבן עם המלון.“

האם מוכן יהיה גבאי לקבל על עצמו את כל האחריות שמטיל עליו השר, או שמא יהיה קו הגנתו שונה וסותר את זה של השר? מבחינה ציבורית יהיה זה פחות חמור אם יהיה זה גבאי, עסקן קטן של המפד"ל, שיימצא אשם בתרמית או בהפרת האמון של קרן אב-הצירא, מאשר אם ימצא אשם בכך השר אב-הצירא. סניגוריו של השר וגם סניגוריו של גבאי מכחישים כי יש תיאום ביניהם, כאשר לחלוקת האשמות. חקירתו של עורך-הדין מורן את השר אב-הצירא הבחירה, כי גבאי אינו מוכן לוותר. הוא עמד על העובדה כי גם השר ידע שלקרן אין מנהל חשבונות, ושהיא אינה מנהלת ספרים.

מצבו של גבאי בתק זה עדין מאוד. אם ירצה להיחלץ מהאחריות לניהול הקרן ולהוצאת ההלוואות והצ'קים, יהיה עליו להטיל דופי בשר, אם אכן יעשה זאת, ימצא את עצמו מנודה ושנוא בין בני-עדתו וחבריו הקרובים, לכן מהלך סניגוריו של גבאי על חבל דק, הוא אינו רוצה להודות באשמתו של שולחו, אך גם אינו יכול להסירה מעליו מבלי לקחת סיכון גדול הרבה יותר.

גם יוכיח השר העסק בניהולה השוטף של הקרן, עדין תלויות נגדו האשמות באשר להוצאת כספים ממשרד הפנים, ובעניינים אלה לא היתה לגבאי נגיעה. אילנה ארזן

להקריב

את גבאי?

אם בתחילת ישיבת בית-המישפט נדמה היה שמה גבאי, עוזרו של השר אהרון אב-הצירא הגיבור של קרן אב-הצירא, מנסה לגנוב את ההצגה, הרי שעד מהרה התברר שהשר שמח מאוד להעביר לעוזרו את התפקיד הראשי.

האולם היה מלא בקהל סקרן שחיקה בקוצר-רוח לכן שהשר יעלה על דוכן-העדים וימסור את גירסתו. אולם עורך-הדין אברהם מורן, סניגורו של גבאי, החל טוען ארוכות, מתוך הכתב, כי אין על מרשו להשיב לאשמה. התובעת, שרה סירוטה, ענתה לסניגור, והשושפת אוסטרובסקיכהן ספקה, כי היא מוצאת שבשלב זה יש ראיות מספיקות, וגם על גבאי להשיב לאשמה.

או סוף-סוף עלה השר להעיד והחזיר את עוזרו, גבאי, אל אור הורוקרים.

הקדן תמצית שאדותיו של הסניגור, שדמה תוסיה-כהן, ותשובותיו על השר.

מי הקים את הקרן על שם אבין? אחרי מותו של אבא אמרו לי: למה אינכם מנציחים את שם אבא? אבל אני לא הייתי הכתובה הטובה ביותר לדברים מישר טיים. משה גבאי בא ואמר שצריך להקים קרן, הוא התייעץ עם חברים, הדבר נראה לי ונתתי את חסותי לקרן.

מי קבע את תקנות הקרן? אני מודה שאת תקנות הקרן קראתי בעיון בפעם הראשונה רק בחקירה... לא אני ניסחתי את התקנות. משה גבאי, שהיה הרוח חכמה, לקח נוסח קיים של תקנות והפין את כל הניירת הזו.

מי הכין את התפסים לקרן? מייד אחרי שקמה הקרן, משה (גבאי) חכין תפסים. הוא הדיפס ניירות הגמ"ח וטופס לטסיפנדיות.

מי טיפל טיפול שוטף בקרן? אני לא טיפלת טיפול שוטף בקרן, משה (גבאי) טיפל בזה. הוא היה ידוע כיקה מסודר שאפשר לסמוך עליו. הוא אירגן הכל והיה הכתובה, סמכתי עליו באלף אחוז. אני הייתי בעל זכות חתימה, אבל לא היה לי מושג בניהול השוטף, לא היה לי זמן פנוי. בשנים 1973-1974 לא היה לי זמן לטפל אפילו בעניינים אישיים-מישפחתיים. איש-ציבור מכיר את ילדיו משעות הקימה והלינה שלו...

היכן נפגשתי בענייני הקרן? ...בעיקר במלון הגמ"ח (מלון אמבסדור), כי גבאי עבד בתל-אביב והיה לן שם...

מי פתח את חשבון הקרן בבאר-שבע? גבאי פתח את הקרן והחשבון בבאר-שבע. החשבון הראשון נפתח בכספו הפרטי.

מה קרה בקרן אחרי שהפכת שר? אחרי שנכנסתי לתפקידי כשר, ניתקתי את עצמי גם מבחינה פורמלית מהקרן. מוקומי כנס פנחס, אחי, ומשה (גבאי) העביר גם לו את הניהול בפועל. וגבאי נותר גיבור בפועל. גבאי עשה סדר בניירת של הבנקים ונתן לפנחס את כל החומר... בדרך-כלל פנו כולם למשה בבקשות לכספים. במיקרים בודדים